

Često postavljana pitanja za IDPI reformu izbornog zakonodavstva BiH

1. Je li legitimno zastupanje/predstavljanje konstitutivnih naroda zaista bilo obećano i zahtijevano u Daytonu?
2. Uključuje li IDPI prijedlog pripadnike naroda koji nisu konstitutivni i uvažava li njihov status? Uključuje li i uvažava izborna prava etnički/nacionalno neopredijeljenih građana?
3. Smatrate li da Ustav BiH podržava ideju da samo Hrvati (ili Srbi, ili Bošnjaci) biraju svog člana Predsjedništva BiH? Podržava li tu ideju IDPI prijedlog?
4. Komšić je 2006. i 2010. godine dobio najviše glasova na izborima za hrvatskog člana Predsjedništva BiH, odnosno, za „jednoga Hrvata“ iz Federacije BiH. Je li on time postao legitiman član Predsjedništva BiH?
5. Zašto bi kandidati morali potpisati izjavu kojom se obvezuju da će zastupati određeni konstitutivni narod ili grupu Ostalih naroda i građana? Kako bi ta izjava trebala glasiti?
6. Je li presuda Ustavnog suda BiH U-23/14 (Ljubić) u suprotnosti s presudama ESLJP u predmetima Sejdić-Finci, Zornić i Pilav? Isključuju li se te presude međusobno?
7. Može li ESLJP presuda u slučaju Sejdić-Finci biti provedena bez ustavnih promjena? Rješava li IDPI prijedlog i ostale presude ESLJP (Zornić i Pilav), odnosno, kako ih rješava?
8. Uvažava li IDPI prijedlog načelo legitimnog predstavljanja i načelo jednake (proporcionalne) vrijednosti glasa svakoga birača?
9. Isključuje li IDPI prijedlog hrvatske kandidate za Dom naroda Parlamenta FBiH koji se kandidiraju u većinskim bošnjačkim kantonima, odnosno, bošnjačke kandidate u većinskim hrvatskim kantonima, odnosno, ima li IDPI prijedlog elemenata izborne diskriminacije na administrativno-teritorijalnoj osnovi?
10. Prijedlog zahtjeva upotrebu posljednjeg Popisa stanovništva umjesto onoga iz 1991. godine. Zašto?
11. Zahtjeva li IDPI prijedlog ikakve promjene postojećih unutarnjih administrativno-teritorijalnih granica, odnosno, granica postojećih izbornih jedinica?
12. Zbog čega tvrdite da je IDPI prijedlog kompromisno rješenje?

Odgovori IDPI-a

1. Je li legitimno zastupanje/predstavljanje konstitutivnih naroda zaista bilo obećano i zahtijevano u Daytonu?

Da, legitimno zastupanje/predstavljanje konstitutivnih naroda je bilo obećano i zahtijevano u Daytonu. Kroz cjelokupan Daytonski mirovni sporazum i Ustav BiH kao njegov Aneks 4 operacionalizirano je načelo legitimnog zastupanja/predstavljanja konstitutivnih naroda. Stoga je negiranje načela legitimnog predstavljanja/zastupanja konstitutivnih naroda protuustavan i antidaytonski čin. Načelo legitimnog zastupanja konstitutivnih naroda, između ostalog znači da **jedan konstitutivni narod ne smije drugom konstitutivnom narodu birati političke predstavnike/zastupnike**, odnosno, da su legitimni politički predstavnici/zastupnici jednog konstitutivnog naroda samo oni predstavnici/zastupnici koje je taj konstitutivni narod izabrao svojom većinskom izbornom voljom.

Konstitutivnost naroda i njihova međusobna jednakost je srž i ustava BiH i Daytonskog sporazuma.

Ustav BiH, Članak I.2.: „*Bosna i Hercegovina je demokratska država, koja funkcioniše sukladno zakonu i temeljem slobodnih i demokratskih izbora.*“

Osnovno načelo demokracije glasi: **Vlast proistječe iz naroda i pripada narodu**. U skladu s Člankom I. 2. *Bosna i Hercegovina je demokratska država*, to jest, država u kojoj **vlast proistječe iz naroda i pripada narodu**. Narod kao nositelj vlasti, kroz proces slobodnih i demokratskih izbora bira svoje političke predstavnike i ovlašćuje ih da ga predstavljaju i u njegovo ime vladaju. Ovaj oblik demokracije definiran Člankom I.2. Ustava BiH ustavno-pravne i politološke teorije nazivaju „**zastupnička demokracija**“.

Iz preambule Ustava BiH vidljivo je kako je ustavotvorac imenovao/označio Bošnjake, Hrvate i Srbe kao **konstitutivne narode**. Time je Ustav BiH svakom od konstitutivnih naroda dao status „**demosa**“ odnosno „**naroda iz kojeg proistječe demokratska i legitimna vlast**“. Stoga, **svaki konstitutivni narod čini zasebnu izbornu jedinicu, zasebni demos**, iz koje se biraju politički zastupnici tog konstitutivnog naroda u tijela vlasti koja su po Ustavu BiH i Daytonskom sporazumu namijenjena legitimnom zastupanju/predstavljanju konstitutivnih naroda: Predsjedništvo BiH i Dom naroda PS BiH.

Neporeciv zaključak kako je legitimno zastupanje/predstavljanje konstitutivnih naroda bilo obećano i zahtijevano u Daytonu su upravo „**daytonska**“ tijela zakonodavne vlasti na državnoj razini namijenjena legitimnom zastupanju/predstavljanju konstitutivnih naroda: **Predsjedništvo BiH i Dom naroda PS BiH**.

Kada ne bi vrijedilo načelo legitimnog zastupanja/predstavljanja konstitutivnih naroda, BiH ne bi imala **tročlano Predsjedništvo BiH**, nego bi imala jednoga Predsjednika. Iz ustavne i daytonske norme da u BiH postoje **tri konstitutivna naroda (Bošnjaci, Hrvati i Srbi)** proistječe druga ustavna i daytonska norma koja kaže da se Predsjedništvo BiH sastoji od tri člana: „**jednoga Bošnjaka**“, odnosno, „bošnjačkog člana Predsjedništva“, „**jednoga Hrvata**“, odnosno, „hrvatskog člana Predsjedništva“ i „**jednoga Srbina**“, odnosno, „srpskoga člana Predsjedništva“. Navedeni primjer je ustavno-pravno i logički neporeciv dokaz postojanja veze između **statusa „konstitutivni narod“ i funkcije „član Predsjedništva BiH“**, odnosno, veze između Bošnjaka kao konstitutivnog naroda i „jednoga Bošnjaka“ kao člana Predsjedništva BiH (analogno vrijedi i za Hrvate i za Srbe).

Drugi primjer je **Dom naroda PS BiH**. Kada u BiH ne bi postojala tri konstitutivna naroda nego samo jedan „državni narod“ Parlament BiH bi imao samo jedan dom: Zastupnički/Predstavnički dom. Iz ustavne norme da u BiH postoje tri konstitutivna naroda (Bošnjaci, Hrvati i Srbi) proistječe druga ustavna norma koja kaže da se Parlamentarna skupština BiH sastoji od dva doma: **Zastupničkog/predstavničkog doma** kao donjega doma i **Doma naroda** kao gornjega doma.

Zbog spomenute **tro-konstitutivnosti** Dom naroda PS BiH se sastoji od **tri međusobno jednakopravna kluba**: bošnjačkog (**Klub Bošnjaka**), hrvatskog (**Klub Hrvata**) i srpskog (**Klub Srba**). Međusobna jednakopravnost klubova ogleda se u činjenici da sva tri kluba imaju jednak broj izaslanika i da se odluke na

razini Doma naroda donose uz uvjet da svaka odluka uz većinu na razini Doma mora imati i kvalificiranu većinu u svakom pojedinačnom klubu Doma naroda, te da svaki klub ima pravo na institut zaštite vitalnog nacionalnog interesa naroda kojega predstavlja i čije interese zastupa. Iz prethodno navedenog može se izvesti **ustavno-pravno i logički neporeciv dokaz** postojanja veze između statusa „konstitutivni narodi“ i „Doma naroda PS BiH“, odnosno, neporeciva veza između Bošnjaka kao konstitutivnog naroda i Kluba Bošnjaka Doma naroda PS BiH (analogno vrijedi i za Hrvate i za Srbe).

Ta veza dodatno se očituje činjenicom da **jedino Klub Bošnjaka može pokrenuti institut zaštite vitalnog nacionalnog interesa Bošnjaka** (analogno vrijedi i za Hrvate i za Srbe). Nije moguće da Klub Hrvata ili Klub Srba pokrene institut zaštite vitalnog nacionalnog interesa Bošnjaka (i obrnuto). Stoga je sasvim logično i ispravno zaključiti kako je institut zaštite vitalnog nacionalnog interesa pojedinog konstitutivnog naroda namijenjen samo onom klubu Doma naroda PS BiH koji predstavlja taj dotični narod i čije interese zastupa. Dakle, **Klub Bošnjaka predstavlja Bošnjake u Domu naroda PS BiH i zastupa njihove vitalne nacionalne interese**, odnosno, kada procijeni da su ugroženi može zatražiti zaštitu vitalnih nacionalnih interesa (analogno vrijedi i za Hrvate i za Srbe).

Legitimitet predstavljanja i zastupanja se dobiva na izborima. U predstavničkoj/zastupničkoj demokraciji legitimitet vlasti proizlazi iz onih koji biraju a ne iz onih koji su izabrani. Dakle, s obzirom da Klub Bošnjaka u Domu naroda PS BiH predstavlja Bošnjake kao konstitutivan narod i zastupa njihove (vitalne nacionalne) interese ustavno-pravno i logički je **nužno** da izaslanici u tom klubu **moraju** imati izborni legitimitet dobiven od onoga naroda kojega predstavljaju i čije (vitalne nacionalne) interese zastupaju (analogno vrijedi i za izaslanike u Klubu Hrvata i Klubu Bošnjaka).

Stoga je, ustavno-pravno i logički **nužno** da svaki klub Doma naroda PS BiH **moraju** imati izborni legitimitet dobiven od pripadnika onog konstitutivnog naroda kojega predstavlja i čije (vitalne nacionalne) interese zastupa u Domu naroda PS BiH. **Analogno vrijedi i za tri člana Predsjedništva BiH i tri konstitutivna naroda koje predstavljaju i čije (vitalne nacionalne) interese zastupaju.** Dodatni dokaz za navedenu tvrdnju je činjenica da postoji daytonskim ustavom definirana veza zaštite vitalnog nacionalnog interesa između „jednoga Bošnjaka“ u Predsjedništvu BiH i Kluba Bošnjaka PS BiH (analogno vrijedi i za „jednog Hrvata“ i „jednoga Srbina“), a ne postoji takva ustavna veza između „jednog Hrvata“ ili „jednog Srbina“ i Kluba Bošnjaka Doma naroda PS BiH (i obrnuto).

Iz svega prethodno navedenog se može neporecivo zaključiti kako postoji ustavno-pravna veza između:

- **Bošnjaka** kao konstitutivnog naroda i „**jednog Bošnjaka**“ u Predsjedništvu BiH te **Kluba Bošnjaka** u Domu naroda PS BiH
- **Hrvata** kao konstitutivnog naroda i „**jednog Hrvata**“ u Predsjedništvu BiH te **Kluba Hrvata** u Domu naroda PS BiH
- **Srba** kao konstitutivnog naroda i „**jednog Srbina**“ u Predsjedništvu BiH te **Kluba Srba** u Domu naroda PS BiH

Ta ustavno-pravna veza je uspostavljena i definirana u okviru Daytonskog mirovnog sporazuma, odnosno Ustava BiH kao Aneksa 4 spomenutog sporazuma. Iz navedene daytonske ustavno-pravne veze proizlazi nužnost legitimnog zastupanja konstitutivnih naroda u Predsjedništvu BiH i Domu naroda PS BiH.

Nema nikakvog ustavno-pravnog niti logičkog smisla omogućiti Bošnjacima kao konstitutivnom narodu da glasaju za političke predstavnike/zastupnike Hrvata kao konstitutivnog naroda u Predsjedništvu BiH i Domu naroda PS BiH, odnosno, omogućiti Bošnjacima da sudjeluju u izboru „jednoga Hrvata“ u Predsjedništvu BiH kada već imaju pravo i mogućnost birati „jednoga Bošnjaka“ u Predsjedništvu BiH (isto vrijedi i za Hrvate i za Srbe), niti ima smisla omogućiti Bošnjacima da sudjeluju u izboru izaslanika u Klub Hrvata Doma naroda PS BiH kada već imaju pravo i mogućnost birati izaslanike u Klub Bošnjaka Doma naroda PS BiH (isto vrijedi i za Hrvate i za Srbe).

Nelogičnost i apsurdnost tvrdnje da Ustav BiH dopušta Bošnjacima da sudjeluju u izboru „jednoga Hrvata“ u Predsjedništvu BiH ili izaslanika u Klub Hrvata Doma naroda PS BiH najjasnije se očituje u činjenici da je Ustav

BiH „jednom Hrvatu“ u Predsjedništvu BiH i Klubu Hrvata u Domu naroda PS BiH dodijelio ustavno pravo zaštite vitalnog nacionalnog interesa Hrvata kao konstitutivnog naroda. Tumačenje da je „jedan Hrvat“ legitiman član Predsjedništva BiH čak i kad više od 50% svojih izbornih glasova dobije od Bošnjaka (u slučaju Komšića 2010. godine i više od 90% glasova) **je nelogično, jer ono uspostavlja neustavnu i nelegitimnu situaciju po kojoj ispada kako je logično i legitimno da vitalne nacionalne interese Hrvata štiti član Predsjedništva BiH kojega su izabrali Bošnjaci!** Ova interpretacija, očito, nije namijenjena Dejtonskim ustavom.

Pored toga, činjenica da Bošnjaci zbog izrazite biračke brojčane nadmoći nad Hrvatima u FBiH i postojećeg izbornog modela mogu izabrati dva člana Predsjedništva BiH (i „jednog Bošnjaka“ i „jednog Hrvata“) a Hrvati zbog malobrojnosti i postojećeg izbornog modela nemaju osiguranu mogućnost izabrati niti jednog člana Predsjedništva BiH (ni „jednoga Bošnjak“ niti „jednoga Hrvata“) dovodi do neporecivog zaključka da je u odnosu između Bošnjaka i Hrvata u okviru Predsjedništva BiH na djelu **kršenje načela međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda**. Stoga se takvo kršenje, ili njegovo zagovaranje nužno treba smatrati neustavnim i antidaytonskim djelovanjem.

Dakle, negiranje načela „jedan konstitutivni narod ne smije drugom konstitutivnom narodu birati političke predstavnike/zastupnike“ nužno treba smatrati neustavnim i antidaytonskim djelovanjem. Nepobitan argument za logičku istinitost i ustavno-pravnu valjanost prethodno navedene tvrdnje možemo pronaći i u presudi U 5/98 (konstitutivnost) Ustavnog suda BiH. Spomenuta presuda izrijekom navodi kako je „konstitutivnost naroda“ **„natkrovljujuće načelo Ustava BiH“**, odnosno, načelo s kojim moraju biti usklađena sva ostala ustavna načela i zakonske norme iz njih izvedene, **pa tako i entitetski ustavi i Izborni zakon BiH**.

Bit konstitutivnosti naroda sastoji se od prava konstitutivnog naroda da samostalno i slobodno bira vlastite političke predstavnike/zastupnike za ona tijela vlasti koja su po Ustavu BiH i Daytonskom sporazumu namijenjena zastupanju konstitutivnih naroda. Kao što smo prethodno vidjeli i dokazali, po Ustavu BiH i Daytonskom sporazumu ta tijela su Predsjedništvo BiH i Dom naroda PS BiH te entitetski domovi naroda. To znači da Hrvati kao konstitutivan narod imaju Ustavom BiH i Daytonskim sporazumom zagarantirano pravo da samostalno i slobodno biraju i izaberu „jednog Hrvata“ u Predsjedništvu BiH, kao i sve izaslanike u Klub Hrvata Doma naroda PS BiH. Ukoliko to nisu u mogućnosti, onda Hrvati *de facto* nisu konstitutivan narod u BiH, premda u Ustavu BiH i Daytonskom sporazumu piše da jesu. Stoga se takvo stanje mora definirati kao neustavno i antidaytonsko.

Analogno vrijedi i za Bošnjake i za Srbe, a Hrvati su uzeti za primjer samo zato što su kao najmalobrojniji od tri konstitutivna naroda već nekoliko izbornih ciklusa bili izloženi neustavnim praksama u kojima su pripadnici drugog konstitutivnog naroda (u konkretnom slučaju Bošnjaci) birali i svojom izbornom voljom izabrali „njihove“ predstavnike/zastupnike u Predsjedništvu BiH i Domu naroda PS BiH. Kao što smo već rekli i dokazali, time se grubo i izravno krši „natkrovljujuće načelo Ustava BiH“, načelo konstitutivnosti naroda te iz njega izvedeno načelo međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda, jer **konstitutivnost više naroda u jednoj državi podrazumijeva i njihovu međusobnu jednakopravnost**.

Ponavljamo, **konstitutivnost tri naroda** je zapisana u preambuli Ustava BiH i od strane Ustavnog suda BiH presudom U 5/98 proglašena „natkrovljujućim načelom“ cijeloga Ustava a time i cijeloga Daytonskog sporazuma, dok je **međusobna jednakopravnost tri konstitutivna naroda** u okviru Ustava BiH i Daytonskog sporazuma **operacionalizirana kroz tri po pravima i obvezama međusobno jednakopravna člana Predsjedništva BiH te tri po broju izaslanika te pravima i obvezama međusobno jednakopravna kluba u Domu naroda PS BiH**.

Dakle, u skladu s prethodno iznesenim argumentima i objašnjenjima sasvim je opravdano i neporecivo ispravno ustvrditi kako konstitutivnost naroda i njihova međusobna jednakopravnost predstavlja samu **bit**, odnosno „**duh**“ i Ustava BiH i Daytonskog sporazuma, i dodati, kako svatko tko negira i ruši konstitutivnost naroda i njihovu međusobnu jednakopravnost **time negira Ustav BiH i ruši Daytonski sporazum**.

Zbog mogućnosti krivoga razumijevanja naših tumačenja ustavnih načela i normi iznesenih u ovome odgovoru te zlonamjernih iskrivljavanja istih, nužno je napomenuti kako je u prethodno navedenim primjerima i

tumačenjima bilo riječi **isključivo** o daytonskom i ustavnom načelu legitimnog predstavljanja/zastupanja konstitutivnih naroda, odnosno, načelu međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda.

Naše tumačenje prava i statusa grupe Ostalih naroda i građana te prava i statusu svih građana kao državljana BiH iznijeti ćemo u odgovorima na druga pitanja te u drugim materijalima koji služe kao obrazloženje IDPI prijedloga izmjena izbornog zakonodavstva BiH. Ovdje još samo želimo spomenuti kako smatramo da se **prava konstitutivnih naroda**, s jedne strane, te **grupna prava grupe Ostalih naroda i građana**, kao i **individualna ljudska i građanska prava svih građana kao državljana BiH**, s druge strane, **međusobno ne isključuju niti ugrožavaju**. IDPI stručni tim tvrdi i svojim Prijedlogom izmjena izbornog zakonodavstva dokazuje da je sva navedena prava moguće zadovoljiti i operacionalizirati u okviru „duha i slova“ Ustava BiH i Daytonskog sporazuma.

2. Uključuje li IDPI prijedlog pripadnike naroda koji nisu konstitutivni i uvažava li njihov status? Uključuje li i uvažava izborna prava etnički/nacionalno neopredijeljenih građana?

Da, IDPI prijedlog izmjena izbornog zakonodavstva uključuje pripadnike naroda koji nisu konstitutivni kao i nacionalno neopredijeljene građane te uvažava njihov status i njihova izborna prava, odnosno njihova ljudska, individualno-građanska i grupno-kolektivna prava. IDPI prijedlog glede izbornih prava ne diskriminira ni jednog građanina-državljana BiH niti bilo kojeg pripadnika nekog od tri konstitutivna naroda niti pripadnika grupe Ostalih naroda i građana.

Obrazloženje

Pored tri daytonskim ustavom imenovana konstitutivna naroda u BiH postoje i drugi ne-konstitutivni narodi, kao i građani koji su etnički/nacionalno neopredijeljeni. Oni zajedno čine **grupu Ostalih naroda i građana** (skraćeno: Ostali).

Pored konstitutivnih i ne-konstitutivnih naroda Bosna i Hercegovina kao nezavisna i suverena država svih svojih građana-državljana ima i jedan zajednički, **sveobuhvatni građansko-državni demos**. Svaki građanin-državljanin ima svoja **ljudska i individualna građanska politička prava** koja se, između ostalog, očituju u činjenici da svaki građanin može sudjelovati na izborima na način da se može kandidirati i da može birati.

Zbog ustavne činjenice postojanja **tri konstitutivna naroda** kao **tri specifična demosa** iz kojih se biraju predstavnici/zastupnici u tijela vlasti koja su po daytonskom ustavu namijenjena predstavljanju konstitutivnih naroda te individualnih građanskih političkih prava pripadnika sveobuhvatnog građansko-državnog demosa, Parlamentarna skupština BiH sastoji se od dva doma:

- **Zastupnički dom** kao donji dom namijenjen legitimnom predstavljanju/zastupanju svih građana-državljana neovisno o njihovoj etničkoj/nacionalnoj (ne)pripadnosti
- **Dom naroda** kao gornji dom namijenjen legitimnom predstavljanju/zastupanju tri konstitutivna naroda

S obzirom da prema posljednjem službeno važećem popisu stanovništva građani koji su se samostalno i slobodno izjasnili kao pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda čine 96,4% stanovništva BiH, neporecivo istinito se može utvrditi kako postojeći izborni model osigurava da 96,4% građana BiH svoje **pravo biranja i kandidiranja** može konzumirati u procesu izbora za oba doma PS BiH kao i u procesu izbora tročlanog Predsjedništva BiH – u izborima za Zastupnički dom PS BiH sudjeluju kao građani-državljanin, a u izborima za Predsjedništvo BiH i Dom naroda PS BiH kao građani pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda.

Kakav je status grupe Ostalih naroda i građana koji čine 3,6% stanovništva BiH i koja su njihova prava u izbornom procesu? Svaki pripadnik grupe Ostalih naroda i građana sastavni je i jednakopravan dio sveobuhvatnog građansko-državnog demosa i kao takav može bez ikakvih ograničenja birati i kandidirati se za predstavnika/zastupnika u Zastupničkom/Predstavničkom domu PS BiH (analogno vrijedi i za zastupničke/predstavničke domove entitetskih parlamenata, kao i za kantonalne skupštine i općinska vijeća).

Dakle, Ostali mogu bez ograničenja sudjelovati u procesu izbora (kandidirati se i birati) za Zastupnički/predstavnički dom PS BiH te za zastupničke/predstavničke domove entitetskih parlamenata, kao i za kantonalne skupštine i općinska vijeća. Ostaje objasniti status i prava Ostalih glede izbora članova Predsjedništva BiH te Domova naroda PS BiH te entitetskih domova/vijeća naroda.

Na razini entiteta Federacije BiH i Republike Srpske **pitanje izbornih prava Ostalih u gornjim domovima parlamenata** je riješeno uspostavom Kluba ostalih naroda u Domu naroda Parlamenta FBiH i Kluba ostalih naroda u Vijeću naroda Republike Srpske.

Dakle, pitanje statusa i izbornih prava Ostalih nije riješeno na razini Predsjedništva BiH i Doma naroda PS BiH. U skladu s Ustavom BiH i Daytonskim sporazumom taj problem je moguće riješiti na dva načina:

- 1) Omogućiti pripadnicima grupe Ostalih naroda i građana da se mogu kandidirati za bilo kojeg od tri člana Predsjedništva BiH, te da mogu biti izabrani u bilo koji od tri kluba Doma naroda PS BiH, odnosno, da mogu izabrati za kojeg člana Predsjedništva BiH će se kandidirati i u koji klub Doma naroda PS BiH žele imati pravo i mogućnost biti izabrani. Naravno, to podrazumijeva i da mogu glasati za pozicije za koje se kandidiraju. Također, ova opcija zahtjeva i podrazumijeva da se pripadnici grupe Ostalih naroda i građana ne moraju izjašnjavati kao pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda kako bi stekli pravo kandidature za člana Predsjedništva BiH ili izaslanika za Dom naroda PS BiH. Dakle, to pravo im treba biti omogućeno i kao građanima koji su etnički/nacionalno neopredijeljeni (Zornić) i kao građanima koji su pripadnici nekog od ne-konstitutivnih naroda (Sejdić i Finci).
- 2) Tročlanom Predsjedništvu BiH dodati još jednoga, četvrtoga člana koji bi primarno bio legitimni predstavnik/zastupnik grupe Ostalih naroda i građana u Predsjedništvu BiH te analogno tome Domu naroda PS BiH sastavljenom od tri kluba dodati i četvrti klub koji bi primarno bio namijenjen legitimnom predstavljanju/zastupanju grupe Ostalih naroda i građana u Domu naroda PS BiH.

IDPI stručnom timu načelno su prihvatljiva oba načina rješavanja pitanja statusa i prava grupe Ostalih naroda i građana. Smatramo kako je **opcija 1 jednostavnija i lakše provediva** jer zahtjeva manji opseg i dubinu ustavnih i zakonskih promjena, te je samim time oko nje lakše doći do konsenzusa zainteresiranih strana. Stoga smo u okviru IDPI prijedloga reforme izbornoga zakonodavstva BiH **razradili i primijenili samo opciju 1** te njenu realizaciju i provedbu podijelili u dvije faze, odnosno, dva prijedloga: Prijedlog A koji ne zahtjeva ustavne promjene i Prijedlog B koji se ne može provesti bez ustavnih promjena. Dakle, ne samo da smatramo kako je opcija 1 jednostavnija i lakša za provedbu od opcije 2, nego smatramo i kako je optimalno da se opcija 1 provede kroz dvije faze: prvu fazu kroz provedbu Prijedloga A i drugu fazu kroz provedbu Prijedloga B.

IDPI prijedlog A (Model P 1 + Model DN 1) – rješava u potpunosti provedbu presude Ljubić, te provedbu presuda Sejdić-Finci i Zornić za Predsjedništvo BiH, ali ne i za Dom naroda PS BiH – zahtjeva samo izmjene Izbornog zakona BiH, bez izmjena Ustava BiH i Ustava FBiH.

IDPI prijedlog B (Model P 2 + Model DN 2) – u potpunosti rješava provedbu presuda Ljubić, Sejdić-Finci, Zornić i Pilav – zahtjeva izmjene Izbornog zakona BiH te Ustava BiH i Ustava FBiH.

3. Smatrate li da Ustav BiH podržava ideju da samo Hrvati (ili Srbi, ili Bošnjaci) biraju svog člana Predsjedništva BiH? Podržava li tu ideju IDPI prijedlog?

Smatramo kako Ustav BiH i Daytonski sporazum **uspostavljaju vrlo jasnu i neosporivu uzročno-posljedičnu vezu** između, na primjer, Hrvata kao konstitutivnog naroda i „jednog Hrvata“, odnosno „hrvatskoga člana“ Predsjedništva BiH (isto vrijedi i za Bošnjake i za Srbe).

Također smatramo kako je Ustav BiH i Daytonski sporazum svakom konstitutivnom narodu ponaosob dodijelio status „**naroda iz kojeg proistječe legitimna i demokratska vlast**“ za jednog od tri člana Predsjedništva BiH. S obzirom na načelo međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda to podrazumijeva da bi, na primjer, Bošnjaci kao konstitutivan narod trebali i smjeli sudjelovati samo u izboru svoga legitimnog

predstavnik/zastupnik u Predsjedništvu BiH, odnosno, u izboru za „jednoga Bošnjaka“, odnosno, za bošnjačkog člana Predsjedništva BiH (isto vrijedi i za Hrvate i za Srbe).

Dakle, smatramo kako Ustav BiH i Daytonski sporazum **podržavaju načelo** da jedan konstitutivni narod ne smije birati političke predstavnike drugoga konstitutivnog naroda, **stoga to načelo podržava i IDPI prijedlog**. Specifičnost i velika vrijednost IDPI prijedloga je u tome što **provedbu spomenutog načela osigurava matematičkim formulama** zbog kojih nije nužno niti da se kandidati za članove Predsjedništva BiH osobno nacionalno izjašnjavaju, niti da se birači osobno nacionalno identificiraju kako bi se onemogućilo da pripadnici jednoga konstitutivnog naroda izaberu političke predstavnike/zastupnike drugoga konstitutivnog naroda. Naime, IDPI prijedlog izmjena izbornog zakonodavstva BiH omogućava svim pripadnicima svih konstitutivnih naroda da se kandidiraju za bilo kojeg člana Predsjedništva BiH bez uvjeta da se moraju odreći svoje etničke/nacionalne pripadnosti deklarirane na službeno važećem popisu stanovništva te im svima pomoću modela „izbornih bodova“ omogućava da u svojim izbornim jedinicama imaju mogućnost glasati za kandidate za sva tri člana Predsjedništva a da to bitno ne ugrožava načelo legitimnog zastupanja konstitutivnih naroda u Predsjedništvu BiH.

Kada su **status i prava grupe Ostalih naroda i građana** u pitanju situacija je bitno drukčija. S obzirom da Ostali nemaju primarno svoga člana Predsjedništva BiH njima mora biti omogućeno da sami izaberu za kojeg od tri člana Predsjedništva BiH će se kandidirati. Naravno, uz uvjet da pri toj kandidaturi ne moraju dati izjavu da su pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda. Dakle, da se kao pripadnici ne-konstitutivnog naroda ili kao građani-državljeni koji su etnički/nacionalno neopredijeljeni mogu kandidirati za svakog od tri člana Predsjedništva BiH. Time svaki član Predsjedništva BiH postaje predstavnik/zastupnik određenog konstitutivnog naroda ali, ujedno, i predstavnik/zastupnik Ostalih koji su za njega glasali. Tako, na primjer, „jedan Hrvat“, odnosno „hrvatski član“ Predsjedništva BiH postaje legitimni predstavnik/zastupnik Hrvata kao konstitutivnog naroda i Ostalih koji su za njega glasali (isto vrijedi i za „jednoga Bošnjaka“ i „jednoga Srbina“).

Dakle, smatramo kako je **logično te u skladu s Ustavom BiH i Daytonskim sporazumom** da, na primjer, **Bošnjaci kao konstitutivan narod ne biraju „jednoga Hrvata“** jer imaju pravo i mogućnost izabrati „jednoga Bošnjaka“ kao svoga legitimnog predstavnika/zastupnika u Predsjedništvu BiH, ali da Ostali koji nemaju primarno svoga predstavnika/zastupnika u Predsjedništvu BiH trebaju imati pravo i mogućnost birati jednog od tri člana Predsjedništva BiH. Time svaki član Predsjedništva BiH postaje legitimni predstavnik/zastupnik jednog od tri konstitutivna naroda ali i legitimni predstavnik/zastupnik Ostalih koji su za njega glasali.

Pri tom, nužno je osigurati da svaki član Predsjedništva BiH ima jasno definiran specifični demos koji ga bira, te da u okviru svakog specifičnog demosa mora biti osigurano i provedeno načelo legitimnog zastupanja i jednake (proporcionalne) vrijednosti svakoga izbornog glasa.

4. Komšić je 2006. i 2010. godine dobio najviše glasova na izborima za hrvatskog člana Predsjedništva BiH, odnosno, za „jednoga Hrvata“ iz Federacije BiH. Je li on time postao legitiman član Predsjedništva BiH?

Ne, IDPI stručni tim smatra kako Željko Komšić nije bio legitiman hrvatski član Predsjedništva BiH ni u mandatu 2006.-2010. niti u mandatu 2010.-2014. godine. **Osnovni i jedni razlog** njegove nelegitimnosti leži u činjenici da je u strukturi glasova koje je dobio na Općim izborima 2006. i 2010. **više od 50% glasova dobio od pripadnika drugog konstitutivnog naroda** (Bošnjaka). Osobito je to bilo izraženo na izborima 2010. kada su bošnjački glasovi činili više od 90% njegovih glasova¹. S obzirom da u predstavničkoj/zastupničkoj demokraciji politički **predstavници/zastupnici predstavljaju one koji su ih izabrali i zastupaju njihove interese**, u mandatima 2006.-2010. i 2010.-2014. **Željko Komšić je bio bošnjački član Predsjedništva BiH**. Dakle, u navedenim mandatima Bošnjaci kao konstitutivan narod su imali svoja dva člana Predsjedništva BiH, Srbi jednoga a Hrvati nisu imali ni jednoga člana Predsjedništva BiH. Time je grubo narušeno i prekršeno načelo

¹ Vukoja, Ivan (2013): *Primjeri ne-konstitutivnosti i ne-jednakopravnosti Hrvata u FBiH*, Status br. 16, str. 95.

konstitutivnosti naroda i njihove međusobne jednakopravnosti, te se takvo stanje, stoga, s punim pravom može i treba okarakterizirati kao **nelegitimno, neustavno i antidaytonsko**.

Zbog boljega razumijevanja teme, želimo također naglasiti da, na primjer, u SAD-u dobivanje većine glasova nije odlučujući faktor na predsjedničkim izborima, te da su dva od posljednja tri Predsjednika SAD-a dobili manji broj glasova od svojih rivala. Kao i u SAD-u, i u BiH postoji **natkrovljujuće načelo** koje odlučujuće utječe na određivanje vrijednosti glasa, s tim što je u SAD-u to načelo ublažavanja nejednakosti među državama, a u BiH načelo konstitutivnosti i međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda.

Obrazloženje

S obzirom da je Predsjedništvo BiH **tročlano** te da se članovi Predsjedništva biraju na izborima to nedvosmisleno ukazuje na **tri specifična demosa** od kojih svaki specifični demos bira svoga demokratskog i legitimnog predstavnika u Predsjedništvu BiH. O koja tri specifična demosa iz kojih proistječe demokratsko i legitimno tročlano Predsjedništvo BiH je riječ, jasno je iz ustavne norme „jedan Bošnjak“, „jedan Hrvat“ i „jedan Srbin“, odnosno, u našoj interpretaciji „bošnjački član“, „hrvatski član“ i „srpski član“.

Ako navedenu ustavnu normu povežemo s Preambulom Ustava u kojoj se navodi kako **Bošnjaci, Hrvati i Srbi imaju status konstitutivnih naroda**, odnosno, specifičnih naroda (demosa) iz kojih proizlazi demokratska i legitimna vlast, onda se nedvosmisleno i neporecivo može zaključiti kako postoji **odnos biranja i zastupanja** između, na primjer, „Hrvata kao konstitutivnog naroda“ i „jednog Hrvata“ kao člana Predsjedništva BiH. Pri tom, demokratski legitimitet „jednog Hrvata“ ne proistječe iz činjenice je li se on **deklarirao kao Hrvat** ili nije, nego iz činjenice da su ga **izabrali pripadnici specifičnog hrvatskog demosa** i time mu dali legitimitet da ih predstavlja i zastupa njihove političke interese.

Da bi „jedan Hrvat“ bio demokratski legitiman član Predsjedništva BiH nužno je da taj legitimitet proistječe **iz većinske izborne političke volje specifičnog hrvatskog demosa**, pri tome, kao što smo već naveli, „jedan Hrvat“ **može** biti deklariran kao Hrvat, ali ta činjenica nije, i **ne mora** biti, uvjet njegove legitimnosti – ona je moguća, ne mora biti ni potreban a definitivno **nije nužan** uvjet legitimnosti „jednoga Hrvata“ kao člana tročlanog Predsjedništva BiH. Stoga kandidat za funkciju „jednog Hrvata“ u tročlanom Predsjedništvu BiH može biti bilo koji građanin iz Federacije BiH **neovisno o tome** deklarira li se kao pripadnik jednog od tri konstitutivna naroda, kao pripadnik nekog od naroda iz grupe Ostalih naroda i građana, ili se naprosto deklarira kao etnički neopredijeljen, odnosno, „građanin BiH“. Dakle, kandidati za „jednog Hrvata“ mogu biti i Dervo **Sejdić** i Jakob **Finci** i Azra **Zornić**.

Analogno navedenom vrijedi i za Bošnjake i za Srbe, odnosno, „jednog Bošnjaka“ i „jednog Srbina“. „Jednog Hrvata“ smo naveli kao primjer zato što su Hrvati kao konstitutivni narod značajno malobrojniji od Srba, a izrazito malobrojniji od Bošnjaka s kojima dijele entitet iz kojeg se biraju „jedan Bošnjak“ i „jedan Hrvat“. Činjenica da Bošnjaci čine **70,40 % stanovnika/birača** Federacije BiH a Hrvati samo **22,44 %** omogućava Bošnjacima da u skladu s - u nekim odredbama osporenim ali još uvijek važećim - Izbornim zakonom BiH u Predsjedništvo BiH iz entiteta FBiH izaberu i „jednog Bošnjaka“ i „jednog Hrvata“. Čak i u situaciji kada bi **svi Hrvati** iz Federacije BiH glasali za npr. kandidata A za „jednog Hrvata“, on ne bi mogao biti izabran ako bi Bošnjaci odlučili glasati za npr. kandidata B za „jednog Hrvata“. Pri tom, Hrvati uopće ne mogu utjecati na izbor „jednog Bošnjaka“ - dovoljno je da Bošnjaci jednom kandidatu za „jednog Hrvata“ daju 32 % svojih glasova, a preostalim kandidatima za „jednog Bošnjaka“ raspodjele preostalih 68 % Dakle, bez da na to itko drugi može bitno utjecati, Bošnjaci mogu izabrati **dva od tri** člana Predsjedništva BiH, a Hrvati nemaju osiguranu mogućnost izabrati **niti jednoga**.

To se već **dva puta** dogodilo, u mandatima 2006. - 2010. i 2010. - 2014. godine Bošnjaci su imali svoja dva predstavnika u tročlanom Predsjedništvu BiH, Srbi jednoga, a Hrvati su bili bez predstavnika. Time je grubo prekršeno **„natkrovljujuće načelo“** Ustava BiH, **načelo konstitutivnosti naroda** jer se konstitutivnost jednog naroda ogleda upravo u činjenici da može **slobodno i samostalno** izabrati svoje legitimne političke predstavnike, odnosno, grubo je prekršeno načelo međusobne **jednakopravnosti** konstitutivnih naroda jer Bošnjaci kao Ustavom BiH imenovani konstitutivan narod mogu u tročlanom Predsjedništvu BiH imati svoja dva člana, a Hrvati kao isto tako Ustavom BiH imenovani konstitutivni narod ne mogu imati ni jednog člana.

Pored toga što treba predstavljati **većinsku izbornu političku volju** Hrvata kao konstitutivnog naroda, „jedan Hrvat“ kao član tročlanog Predsjedništva BiH **nije predstavnik samo Hrvata** iz FBiH, nego **i Srba i pripadnika grupe Ostalih** naroda i građana s teritorije Federacije BiH. S obzirom da u Federaciji BiH Bošnjaci svoju konstitutivnost upražnjavaju kroz biranje „jednoga Bošnjaka“ u Predsjedništvo BiH, a Hrvati „jednoga Hrvata“, Srbima i pripadnicima grupe Ostalih naroda i građana iz Federacije BiH također treba biti omogućeno sudjelovanje u procesu izbora članova Predsjedništva BiH. S obzirom da Srbi i Ostali iz Federacije BiH **nemaju specifično svoga** zastupnika u Predsjedništvu BiH, oni **moгу birati za kojeg** člana Predsjedništva BiH će glasati i koji će i njih predstavljati i zastupati njihove interese. Dakle, Srbi i Ostali iz FBiH mogu glasati i za „jednoga Bošnjaka“ ili za „jednoga Hrvata“ u Predsjedništvu BiH.

Stoga, „**specifični demos**“ za izbor „**jednoga Bošnjaka**“ u tročlanom Predsjedništvu BiH čine:

- Svi Bošnjaci iz entiteta FBiH (70,40 % ukupnog broja stanovnika/birača FBiH)
- Srbi i Ostali iz entiteta FBiH koji odluče glasati za „jednoga Bošnjaka“ (od 0% do 7,16 % ukupnog broja stanovnika/birača FBiH)
- Svi Bošnjaci iz Distrikta Brčko i dio Ostalih iz DB koji odluče glasati za „jednog Bošnjaka“

A „**specifični demos**“ za izbor „**jednoga Hrvata**“ u tročlanom Predsjedništvu BiH čine:

- Svi Hrvati iz entiteta FBiH (22,44 % ukupnog broja stanovnika/birača FBiH)
- Srbi i Ostali iz entiteta FBiH koji odluče glasati za „jednoga Hrvata“ (od 0% do 7,16 % ukupnog broja stanovnika/birača FBiH)
- Svi Hrvati iz Distrikta Brčko i dio Ostalih iz DB koji odluče glasati za „jednog Hrvata“

Analogno tome, „**specifični demos**“ za izbor „**jednoga Srbina**“ u tročlanom Predsjedništvu BiH čine:

- Svi Srbi iz entiteta RS (81,51 % ukupnog broja stanovnika/birača RS-a)
- Svi Bošnjaci, Hrvati i Ostali iz entiteta RS (18,49 % ukupnog broja stanovnika/birača RS-a)
- Svi Srbi iz Distrikta Brčko I dio Ostalih koji odluče glasati za „jednog Srbina“

Pripadnici konstitutivnih naroda u FBiH osim Srba mogu glasati **samo** za, uvjetno rečeno, svoga člana Predsjedništva BiH jer je on primarno izraz njihove specifične izborne volje, a **ne bi smjeli** glasati za članove, uvjetno rečeno, druga dva konstitutivna naroda jer time narušavaju načelo konstitutivnosti i međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda. To se ne odnosi i na Bošnjake i Hrvate iz RS-a, jer oni ne mogu glasati za, uvjetno rečeno, specifično svoga člana Predsjedništva. Srbi i Ostali iz FBiH mogu birati hoće li glasati za „jednog Bošnjaka“ ili „jednoga Hrvata“ zato jer također ne mogu glasati za, uvjetno rečeno, specifično svoga člana Predsjedništva.

Stoga je, u skladu s **IDPI Prijedlogom A:**

- ❖ „**jedan Bošnjak**“ predstavnik/zastupnik:
 - svih Bošnjaka iz FBiH i Distrikta Brčko (DB)
 - Srba i Ostalih iz FBiH koji odluče glasati za njega
 - Ostalih iz DB koji odluče glasati za njega
- ❖ „**jedan Hrvat**“ predstavnik/zastupnik:
 - svih Hrvata iz FBiH i Distrikta Brčko (DB)
 - Srba i Ostalih iz FBiH koji odluče glasati za njega
 - Ostalih iz DB koji odluče glasati za njega
- ❖ „**jedan Srbin**“ predstavnik/zastupnik:
 - svih Srba iz RS i Distrikta Brčko (DB)
 - svih Bošnjaka, Hrvata i Ostalih iz RS

- Ostalih iz DB koji odluče glasati za njega

Pored Prijedloga A, IDPI je razvio i **Prijedlog B** u kojem su tri specifična demosa za izbor tri člana Predsjedništva BiH strukturirana na slijedeći način:

„**Specifični demos**“ za izbor „**jednoga Bošnjaka**“ u tročlanom Predsjedništvu BiH čine:

- Svi Bošnjaci iz FBiH + svi Bošnjaci iz RS + svi Bošnjaci iz Distrikta Brčko
- Ostali iz FBiH + RS + DB koji odluče glasati za „jednoga Bošnjaka“

„**Specifični demos**“ za izbor „**jednoga Hrvata**“ u tročlanom Predsjedništvu BiH čine:

- Svi Hrvati iz FBiH + svi Hrvati iz RS + svi Hrvati iz Distrikta Brčko
- Ostali iz FBiH + RS + DB koji odluče glasati za „jednoga Hrvata“

„**Specifični demos**“ za izbor „**jednoga Srbina**“ u tročlanom Predsjedništvu BiH čine:

- Svi Srbi iz RS + svi Srbi iz FBiH + svi Srbi iz Distrikta Brčko
- Ostali iz FBiH + RS + DB koji odluče glasati za „jednoga Srbina“

5. Zašto bi kandidati morali potpisati izjavu kojom se obvezuju da će zastupati određeni konstitutivni narod ili grupu Ostalih naroda i građana? Kako bi ta izjava trebala glasiti?

Kandidati trebaju potpisati izjavu kojom se deklariraju kao zastupnici određenog konstitutivnog naroda ili grupe Ostalih naroda i građana kako bi se mogao uspostaviti transparentan odnos između dotičnog kandidata prema određenim tijelima i funkcijama vlasti koja se biraju na Općim izborima.

Primjeri izjava za kandidaturu za članove Predsjedništva BiH:

Kandidiram se za „jednog Bošnjaka“ u Predsjedništvu BiH i deklariram kao zastupnik Bošnjaka u Predsjedništvu BiH.

Kandidiram se za „jednog Hrvata“ u Predsjedništvu BiH i deklariram kao zastupnik Hrvata u Predsjedništvu BiH.

Kandidiram se za „jednog Srbina“ u Predsjedništvu BiH i deklariram kao zastupnik Srba u Predsjedništvu BiH.

Primjeri izjava za kandidaturu za izaslanike Doma naroda Parlamenta FBiH:

Kandidiram se za Bošnjački klub i deklariram kao zastupnik Bošnjaka u Domu naroda Parlamenta FBiH.

Kandidiram se za Hrvatski klub i deklariram kao zastupnik Hrvata u Domu naroda Parlamenta FBiH.

Kandidiram se za Srpski klub i deklariram kao zastupnik Srba u Domu naroda Parlamenta FBiH.

Kandidiram se za Klub Ostalih i deklariram kao zastupnik Ostalih u Domu naroda Parlamenta FBiH.

Obrazloženje

Članak 4.19, stavke 5-7 postojećeg Izbornog zakona BiH zahtijevaju od kandidata potpisivanje izjašnjenja da su pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda ili grupe Ostalih. Svrha takvog izjašnjavanja je uspostavljanje odnosa kandidata prema određenim tijelima vlasti koja se biraju na Općim izborima (Predsjedništvo BiH, entitetski i državni parlamenti te županijske skupštine).

Na primjer, prema neslužbenom prijevodu engleskog izvornika Ustava BiH u Predsjedništvo BiH se biraju „jedan Bošnjak“, „jedan Hrvat“ i „jedan Srbin“. Postojeći izborni zakon zahtjeva od kandidata za članove Predsjedništva BiH da se izjasne kao „Bošnjak“, „Hrvat“ ili „Srbin“ kako bi se znali za kojeg člana Predsjedništva BiH se kandidiraju: za „jednog Bošnjaka“, „jednog Hrvata“ ili „jednog Srbina“.

Ovaj zahtjev iz Izbornog zakona, koji **ne postoji ni u Ustavu BiH niti u Ustavu FBiH**, uzima u obzir osobni identitet kandidata i omogućava kandidiranje za pojedine dužnosti samo pripadnicima tri konstitutivna naroda, odnosno, **zahtjeva od svih kandidata za člana Predsjedništva BiH** da se izjasne kao pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda. **Takva odredba diskriminira pripadnike grupe Ostalih naroda i građana** jer ih tjera da se izjasne kao pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda, mada oni to nisu nego su pripadnici ostalih nekonstitutivnih naroda ili pak građani-državljeni koji su odbili etnički/nacionalne se opredijeliti. Ukoliko se pripadnici grupe Ostalih naroda i građana ne žele izjasniti kao pripadnici jednog od tri naroda, postojeći Izborni zakon BiH im onemogućava kandidiranje za člana Predsjedništva BiH. **Europski sud za ljudska prava (ESLJP) u predmetima Sejdić-Finci i Zorić** presudio je kako se time gospođi Sejdiću i Finciju te gospođi Zorić, odnosno, svim pripadnicima grupe Ostalih naroda i građana, krše ljudska, građanska i izborna prava.

IDPI stručni tim smatra kako se ta diskriminacija treba ukloniti iz izbornog procesa, odnosno, smatra kako spomenute presude ESLJP trebaju biti provedene i primijenjene u izbornom zakonodavstvu BiH.

Smatramo kako je problem nastao uslijed pogrešnog tumačenja određenih članaka i stavki Ustava BiH, odnosno, tumačenja koje nije u skladu s temeljnim i natkrovljujućim načelima Ustava BiH i Daytonskog sporazuma. Analizom pravnog, političkog i politološkog konteksta u okviru kojega je potpisan Daytonski sporazum i kreiran Ustav BiH kao njegov sastavni dio (Aneks 4), te logičko-razumskom analizom sadržaja (slova) i unutarnje logike Daytonskog sporazuma i Ustava BiH, može se nedvojbeno utvrditi kako su konstitutivnost naroda i njihova međusobna jednakopravnost temeljno, odnosno, natkrovljujuća načela ne samo Ustava BiH nego i cijeloga Daytonskog sporazuma.

Postojeći Izborni zakon BiH interpretirao je neslužbeni prijevod s engleskog izvornika Članka V. Ustava BiH: „Predsjedništvo Bosne i Hercegovine sastoji se od tri člana: **jednog Bošnjaka i jednog Hrvata**, koji je svaki **izabran izravno s teritorija Federacije, i jednog Srbina**, izravno izabrana s teritorija Republike Srpske.“ na način da su „jedan Bošnjak“, „jedan Hrvat“ i „jedan Srbin“ **pripadnici** konstitutivnih naroda a ne nužno njihovi **predstavnici**. Slijedom takve interpretacije nastao je Članak 8.1. i Članak 8.2. Izbornog zakona BiH, odnosno, Članak 4.19.

Interpretaciju ustavnih načela i određenih članaka Ustava BiH na osnovu koje su artikulirani Članci 4.19, 8.1. i 8.2 smatramo nedovoljno usklađenom s temeljnim načelima Daytonskog sporazuma i Ustava BiH, načelima konstitutivnosti naroda i njihove međusobne jednakopravnosti, odnosno, nedovoljno usklađenom s odlukama Ustavnog suda BiH: **U 5/98 („konstitutivnosti“)** i **U-23/14 („Ljubić“)**.

Također, pozivamo se i na Članak 1.2 Ustava BiH: *“Bosna i Hercegovina je demokratska država koja funkcioniра u skladu sa zakonom i na osnovu slobodnih i demokratskih izbora.”* Temeljno načelo demokracije glasi da vlast pripada narodu i proistječe iz naroda, što po Članku 1.2 Ustava BiH znači da je BiH predstavnička, a ne pripadnička demokracija.

Stoga, u skladu s:

- analizom pravnog, političkog i politološkog konteksta u okviru kojega je potpisan Daytonski sporazum i kreiran Ustav BiH kao njegov sastavni dio (Aneks 4),
- logičko-razumskom analizom sadržaja i unutarnje logike Daytonskog sporazuma i Ustava BiH
- presudama Ustavnog suda BiH **U 5/98 („konstitutivnosti“)** i **U-23/14 („Ljubić“)**, odnosno, temeljnim i natkrovljujućim načelima Ustava BiH, načelima konstitutivnosti naroda i njihove međusobne jednakopravnosti
- činjenicom da je BiH po vlastitom ustavu definirana kao „predstavnička a ne pripadnička demokracija“

IDPI stručni tim neslužbeni prijevod s engleskog izvornika Članka V. Ustava BiH interpretira na način da su „jedan Bošnjak“, „jedan Hrvat“ i „jedan Srbin“ **prvenstveno predstavnici** Bošnjaka, Hrvata i Srba u tročlanom Predsjedništvu BiH, a ne, nužno i samo, njihovi pripadnici.

To znači kako **nije nužno** da se, na primjer, kandidat za „jednog Bošnjaka“ **osobno izjašnjava** kao Bošnjak, već da legitiman kandidat za „jednog Bošnjaka“ u Predsjedništvu BiH može biti **svaki građanin BiH** s pravom glasa **neovisno o tome** je li se izjašnjava kao Bošnjak, Hrvat, Srbin, Rom, Židov, ili bilo koji drugi pripadnik grupe Ostalih naroda i građana. Ova se interpretacija ne odnosi samo na članove Predsjedništva BiH, već i na druga tijela vlasti namijenjena kolektivnom zastupanju (Domovi naroda PS BiH i Parlamenta FBiH, Vijeće naroda RS).

Ovom interpretacijom određenih ustavnih načela i normi (bez izmjena Ustava BiH) svakom građaninu BiH s pravom glasa, bez obveze osobnog deklariranja o etničkoj/nacionalnoj (ne)pripadnosti, omogućeno je da se kandidira za funkciju člana Predsjedništva BiH, odnosno, „jednog Bošnjaka“, „jednog Hrvata“ i „jednog Srbina“ u tročlanom Predsjedništvu BiH, pa tako i Dervu **Sejdiću** i Jakobu **Finciju** i Azri **Zornić**, odnosno, svim pripadnicima grupe Ostalih naroda i građana.

Iznesena ustavno-pravna logika, dovodi nas do zaključka da članovi Predsjedništva BiH (ili članovi bilo kojeg tijela vlasti namijenjenog kolektivnom zastupanju) ne moraju sami biti Hrvati po vlastitoj nacionalnoj pripadnosti da bi zastupali Hrvate (isto važi i za Bošnjake i za Srbe). Kako bi bili legitimni, izabrani članovi Predsjedništva BiH moraju biti izraz većinske političke volje konstitutivnog naroda kojega predstavljaju i čije interese zastupaju, odnosno, moraju u strukturi svojih izbornih glasova imati minimalno više od 50% izbornih glasova koje su dobili od birača koji su pripadnici konstitutivnog naroda kojega predstavljaju i čije interese zastupaju.

Kako bi se Članak 5.2. (d) Ustava BiH održao primjenljivim, mora postojati veza između određenog člana Predsjedništva BiH i odgovarajućeg kluba u Domu naroda PS BiH. Taj članak jasno ustanovljava ovu vezu: (d) *Član Predsjedništva koji se ne slaže sa odlukom, može odluku Predsjedništva proglasiti destruktivnom po vitalni interes entiteta za teritoriju sa koje je izabran, pod uslovom da to učini u roku od tri dana po njenom usvajanju. Takva odluka će biti odmah upućena Narodnoj skupštini Republike Srpske, ukoliko je tu izjavu dao član sa te teritorije; bošnjačkim delegatima u Domu naroda Federacije, ukoliko je takvu izjavu dao bošnjački član; ili hrvatskim delegatima u istom tijelu, ukoliko je tu izjavu dao hrvatski član. Ukoliko takav proglas bude potvrđen dvotrećinskom većinom glasova u roku od 10 dana po upućivanju, osporavana odluka Predsjedništva neće imati učinka.*

S obzirom da smo ukinuli izjašnjenje o nacionalnoj pripadnosti kandidata, onda je, u skladu s natkrovljujućim načelom Ustavom BiH i ostalim kriterijima koje smo navodili, jedini način za uspostavljanje transparentne veze između pojedinog kluba u Domu naroda PS BiH i odgovarajućeg člana Predsjedništva BiH ogleda se u odredbi da kandidati potpišu izjavu kojom se obvezuju da će, budu li izabrani, zastupati izbornu volju odgovarajućeg konstitutivnog naroda za čijeg su se člana Predsjedništva kandidirali. Pri tom, sami kandidati ne moraju pripadati tom konstitutivnom narodu da bi bili legalno i legitimno izabrani. Drugim riječima, takva izjava bi omogućila implementaciju presuda Sejdić-Finci i Zornić uz istovremeno uspostavljanje transparentne veze između člana Predsjedništva i određenog kluba Doma naroda PS BiH nadležnog za procjenu je li neka odluka Predsjedništva BiH štetna po vitalni interes tog konstitutivnog naroda. Izabrani predstavnici trebaju biti izraz izborne političke volje konstitutivnog naroda kojega nominalno predstavljaju i čije interese zastupaju, ali također, i izraz izborne političke volje pripadnika grupe Ostalih koji su glasali za njih.

Kako bi ustavom propisana veza i odnos između određenih kandidata i pozicija za koje se kandidiraju bila transparentno i funkcionalno uspostavljena, nužna je da dotični kandidati potpišu izjavu kojom se ta veza uspostavlja.

6. Je li presuda Ustavnog suda BiH U-23/14 (Ljubić) u suprotnosti s presudama ESLJP u predmetima Sejdić-Finci, Zornić i Pilav? Isključuju li se te presude međusobno?

Presude Ustavnog suda BiH u predmetu Ljubić (U-23/14 i U -3/17) i presude Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) u predmetima Sejdić-Finci, Zornić i Pilav **nisu u međusobnoj suprotnosti** niti se njihove provedbe međusobno isključuju. IDPI stručni tim smatra kako je i spomenute presude Ustavnog suda BiH i ESLJP

moguće i nužno provesti u okviru natkrovljujućeg načela Ustava BiH, načela konstitutivnosti naroda i iz konstitutivnosti izvedene njihove međusobne jednakopravnosti. **Ustavni sud BiH presudom U 5/98 (konstitutivnost) iz 2000. godine** izrijekom je naveo kako je konstitutivnost naroda „natkrovljujuće načelo“ Ustava BiH, načelo s kojim moraju biti usklađena sva ostala ustavna načela i sve zakonske norme iz njih izvedene. Stoga, pokušaje da se presude ESLJP iskoriste za negiranje i kršenje načela konstitutivnosti naroda, smatramo nelegitimnim, neustavnim i antidaytonskim aktivnostima.

IDPI stručni tim je razradio dva prijedloga za provedbu spomenutih presuda. **Oba prijedloga poštuju i provode natkrovljujuće načelo Ustava BiH**, načelo konstitutivnosti i međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda.

IDPI prijedlog A u potpunosti rješava provedbu presuda Ustavnog suda BiH u predmetu **Ljubić (U-23/14 i U -3/17)** te na razini Predsjedništva BiH rješava provedbu presuda ESLJP u predmetima **Sejdić-Finci i Zornić**.

IDPI prijedlog B u potpunosti rješava provedbu presuda Ustavnog suda BiH u predmetu **Ljubić (U-23/14 i U -3/17)** te, također u potpunosti rješava provedbu presuda ESLJP u predmetima **Sejdić-Finci, Zornić i Pilav**.

Obrazloženje

Te presude nisu u suprotnosti i različiti modeli i prijedlozi IDPI u cijelosti ili u određenoj mjeri ispunjavaju neke među tim presudama ili sve. Presuda Ustavnog suda BiH U-23/14 (Ljubić) se u suštini odnosi na **potvrđivanje načela konstitutivnosti konstitutivnih naroda** kao natkrovljujućeg načela Ustava BiH, koje se provodi **legitimnim, demokratskim i proporcionalnim zastupanjem** konstitutivnih naroda u za to namijenjenim tijelima vlasti, kao što se i svi građani BiH legitimno, demokratski i proporcionalno zastupaju u drugim tijelima vlasti. Navedeno načelo i način njegovog provođenja niti na koji način ne proturječi presudama ESLJP Sejdić-Finci i Zornić, koje se suštinski odnose na pravo **svih građana BiH** da se **neovisno o svojoj osobnoj nacionalnoj pripadnosti** kandidiraju za **bilo koju** političku dužnost. U domaćoj i inozemnoj javnosti se ovo pravo svih građana često i potpuno neprimjereno dovodilo u suprotnost s legitimnim zastupanjem konstitutivnih naroda, jer se to zastupanje dovodilo u vezu s osobnom nacionalnom pripadnošću **samih kandidata**, dok je ono u stvari utemeljeno na nacionalnoj **pripadnosti birača određenom konstitutivnom narodu**. Ti birači iz reda određenog naroda moraju svojim glasovima **presudno utjecati na izbor** predstavnika tog naroda, dok je nacionalna **pripadnost kandidata potpuno irelevantna**, te kandidati za predstavnike pojedinih naroda mogu pripadati ili ne pripadati bilo kom narodu. Implementaciji presude u slučaju Pilav uopće **nije prepreka zastupanje konstitutivnih naroda**, već naprotiv – **ograničavanje tog zastupanja entitetskim granicama**, za što prijedlozi IDPI koji podrazumijevaju izmjene ustava BiH ili FBiH također nude rješenje.

7. Može li ESLJP presuda u slučaju Sejdić-Finci biti provedena bez ustavnih promjena? Rješava li IDPI prijedlog i ostale presude ESLJP (Zornić i Pilav), odnosno, kako ih rješava?

Da, presuda Sejdić-Finci može biti provedena bez ustavnih promjena, ali samo za Predsjedništvo BiH. Bez ustavnih promjena, na razini Predsjedništva može biti provedena i presuda Zornić.

IDPI prijedlog A u potpunosti rješava provedbu presuda Ustavnog suda BiH u predmetu **Ljubić (U-23/14 i U -3/17)** te na razini Predsjedništva BiH rješava provedbu presuda ESLJP u predmetima **Sejdić-Finci i Zornić**.

IDPI prijedlog B u potpunosti rješava provedbu presuda Ustavnog suda BiH u predmetu **Ljubić (U-23/14 i U -3/17)** te, također u potpunosti rješava provedbu presuda ESLJP u predmetima **Sejdić-Finci, Zornić i Pilav**.

Obrazloženje

Primarni cilj IDPI prijedloga je **omogućiti legalnost i legitimnost cjelokupnog procesa Općih izbora u listopadu/oktobru 2018**, odnosno, omogućiti da se izbori održe u skladu s Ustavom BiH te da izbori budu provedeni u punom kapacitetu i za sva tijela i razine vlasti obuhvaćene Općim izborima. Ukoliko ne dođe do reforme izbornog zakonodavstva u skladu s presudom U 23/14 (Ljubić) Ustavnog suda BiH, Opći izbori će se

moći održati ali se **njihovi rezultati neće moći u cijelosti provesti** jer neće biti moguće formirati **Dom naroda Parlamenta FBiH**, a time ni **Dom naroda PS BiH**. Bez Doma naroda Parlamenta FBiH neće biti moguće imenovati niti **Predsjednika Federacije BiH**, niti **Vladu Federacije BiH**, niti će **Parlament FBiH** moći funkcionirati bez gornjega doma. Također, bez Doma naroda PS BiH neće moći funkcionirati ni **Zastupnički/predstavnički dom PS BiH**, niti će **Predsjedništvo BiH** kao ni **Vijeće ministra BiH** moći raditi u punom kapacitetu. U spomenutom slučaju, **jedine razine vlasti koje će imati puni izborni legalitet i legitimitet te funkcionirati u punom kapacitetu biti će Republika Srpska** (Narodna skupština i Vijeće naroda RS-a, Predsjednik RS-a i Vlada RS-a) i **kantoni unutar FBiH** (kantonalne skupštine i vlade kantona). U takvim okolnostima, došlo bi do pravnog i institucionalnog vakuuma

Takva situacija, osim što bi politički i sigurnosno bila vrlo rizična i opasna, dovela bi i do **institucionalnog i pravnog vakuuma** koji bi mogao rezultirati potpunim urušavanjem daytonske strukture i ugrozom ne samo funkcionalnosti i političke stabilnosti, nego čak i same opstojnosti BiH kao nezavisne i cjelovite države.

Stoga smatramo kako je nužno poduzeti sve legalne i legitime mjere kako bi se izorno zakonodavstvo **uskladilo s presudom Ustavnog suda BiH u predmetu Ljubić (U 23/14) i time omogućila puna provedba rezultata Općih izbora 2018. To je minimalni zahtjev** koji mora zadovoljiti svaki prijedlog reforme izbornoga zakonodavstva BiH. Pored ispunjenja navedenog zahtjeva, nužno je **u reformu izbornog zakonodavstva u što većoj mjeri ugraditi provedbu presuda ESLJP**. Stoga je IDPI prijedlog reforme izbornoga zakonodavstva BiH podijeljen u dva dijela, odnosno, u dva prijedloga: Prijedlog A i Prijedlog B.

IDPI prijedlog A (Model P 1 + Model DN 1) – rješava u potpunosti provedbu presude Ljubić, te provedbu presuda Sejdić-Finci i Zornić za Predsjedništvo BiH, ali ne i za Dom naroda PS BiH – zahtjeva samo izmjene Izbornog zakona BiH, bez izmjena Ustava BiH i Ustava FBiH.

IDPI prijedlog B (Model P 2 + Model DN 2) – u potpunosti rješava provedbu presuda Ljubić, Sejdić-Finci, Zornić i Pilav – zahtjeva izmjene Izbornog zakona BiH te Ustava BiH i Ustava FBiH.

S obzirom da bi Središnje izorno povjerenstvo (SIP) trebalo raspisati Opće izbore najkasnije 8. svibnja/maja 2018. godine, nužno je do tog datuma sprovesti reformu izbornog zakonodavstva u skladu s presudom Ustavnog suda BiH u predmetu Ljubić (U 23/14).

Stoga je IDPI razvio dva prijedloga, **Prijedlog A** koji nije sveobuhvatan ali omogućava punu provedbu Općih izbora i djelomično rješava presude ESLJP-a, a pri tom je lakše i brže provediv jer ne zahtjeva ustavne promjene nego samo izmjene Izbornog zakona BiH, te **Prijedlog B** koji rješava provedbu presude Ljubić Ustavnog suda BiH skupa s provedbom presuda ESLJP u predmetima Sejdić-Finci, Zornić i Pilav, ali je teže i sporije provediv jer zahtjeva ne samo izmjene Izbornog zakona BiH nego i ustava BiH i FBiH.

Ukoliko u ovoj predizornoj fazi nije moguće provesti sveobuhvatni **Prijedlog B** zbog činjenice da traži veći broj promjena i širi politički i stranački konsenzus, IDPI predlaže da se najprije usvoji i provede **Prijedlog A** kako bi se u cijelosti mogli implementirati rezultati Općih izbora, a potom, nakon izbora, predlaže da legitimni novoizabrani politički predstavnici u stabilnom političkom okruženju i atmosferi kompromisa koja je dovela do uspješne reforme izbornog zakonodavstva i pune provedbe rezultata Općih izbora pokrenu širi reformski proces u okviru kojeg bi bio usvojen i **Prijedlog B** koji omogućava punu provedbu sve tri presude ESLJP: Sejdić-Finci, Zornić i Pilav.

Za operativnu provedbu svih navedenih presuda vidjeti sadržaj IDPI prijedloga A i B.

8. Uvažava li IDPI prijedlog načelo legitimnog predstavljanja i načelo jednake (proporcionalne) vrijednosti glasa svakoga birača?

Da, IDPI prijedlozi A i B uvažavaju i provode načelo legitimnog predstavljanja kao i načelo jednake (proporcionalne) vrijednosti glasa svakoga birača. No, kako bi se navedena načela mogla uvažiti i provesti nužno je prije tog definirati svaki specifični demos iz kojeg izabrani predstavnici/zastupnici za pojedina tijela vlasti dobivaju svoj izborni legitimitet, odnosno, nužno je nedvosmisleno utvrditi tko ima pravo za koga glasati. Tek

kada su jasni i definirani specifični demosi iz kojih se biraju predstavnici/zastupnici za određena tijela i funkcije vlasti moguće je utvrditi poštuju li se načela legitimnog predstavljanja i jednake (proporcionalne) vrijednosti glasa svakoga birača unutar jasno definiranog specifičnog demosa.

Više o načelima legitimnog predstavljanja i jednake (proporcionalne) vrijednosti izbornoga glasa te koji sve specifični demosi sudjeluju u Općim izborima 2018. godine u BiH, može se pronaći u dokumentu: *Ustavno-pravno-politološki algoritam IDPI reforme izbornog zakonodavstva BiH*, koji je sastavni dio paketa IDPI prijedloga izmjena izbornoga zakonodavstva BiH.

9. Isključuje li IDPI prijedlog hrvatske kandidate za Dom naroda Parlamenta FBiH koji se kandidiraju u većinskim bošnjačkim kantonima, odnosno, bošnjačke kandidate u većinskim hrvatskim kantonima, odnosno, ima li IDPI prijedlog elemenata izborne diskriminacije na administrativno-teritorijalnoj osnovi?

IDPI Prijedlog A na razini entiteta ukida svaki oblik izborne diskriminacije na administrativno-teritorijalnoj osnovi, kako među pripadnicima pojedinih konstitutivnih naroda tako i među pripadnicima grupe Ostalih naroda i građana. **Prijedlog B** na razini cijele države ukida svaki oblik izborne diskriminacije na administrativno-teritorijalnoj osnovi, kako među pripadnicima pojedinih konstitutivnih naroda tako i među pripadnicima grupe Ostalih naroda i građana.

Svaki Hrvat u Federaciji BiH bez obzira u kojem kantonu živi i glasa te bez obzira koliko brojčano ima Hrvata u kojem kantonu, **ima jednaku (proporcionalnu) vrijednost glasa** te ima mogućnost sudjelovati u procesu izbora izaslanika u Dom naroda Parlamenta FBiH **i kao kandidat i kao birač** (isto vrijedi i za Bošnjake, Srbe i Ostale u Federaciji BiH).

Na primjer, **vrijednost izbornog glasa Hrvata iz Sarajeva ili Tuzle** vrijedi isto koliko i izborni glas Hrvata iz Mostara ili Širokog Brijega. I Hrvati izabrani u skupštine Kantona Sarajevo i Tuzlanskog kantona **imaju jednaku mogućnost biti izabrani** u Klub Hrvata Doma naroda Parlamenta FBiH kao i Hrvati izabrani u skupštine Zapadnohercegovačkog ili Hercegovačko-neretvanskog kantona. Analogno vrijedi i za Bošnjake u većinskim hrvatskim kantonima.

To se postiže **matematičkim modelom izbornih bodova** na način da svaki kanton ima koeficijent izbornih bodova (udio određenog konstitutivnog naroda ili Ostalih u određenom kantonu u odnosu na ukupan broj tog konstitutivnog naroda ili Ostalih na razini FBiH). **Kantonalni koeficijent** se dijeli s **brojem izaslanika određenog konstitutivnog naroda ili Ostalih u tom kantonu** i time **svaki izaslanik svake kantonalne skupštine dobiva određen broj izbornih bodova** s kojima i kao kandidat i kao birač sudjeluje u izboru 17 izaslanika kluba konstitutivnog naroda kojega predstavlja i čije interese zastupa, odnosno, 7 izaslanika ako je u pitanju Klub Ostalih naroda Doma naroda Parlamenta FBiH.

Obrazloženje

Svaki od deset kantona ima **četiri koeficijenta izbornih bodova (B, H, S i O)** koji se dobiju temeljem udjela (postotkom) određenog konstitutivnog naroda ili Ostalih u pojedinom kantonu u odnosu na ukupan broj određenog konstitutivnog naroda ili Ostalih na razini Federacije BiH, sukladno podacima sa posljednjeg službeno važećeg popisa stanovništva. Na primjer, u odnosu na ukupan broj Hrvata u Federaciji BiH (100%), u Kantonu Sarajevo živi 3,52% Hrvata. Stoga, **H koeficijent za Kanton Sarajevo iznosi 3,25**.

Koeficijenti izbornih bodova pojedinog kantona iz Tablice 3 dijele se s brojem izabranih B, H, S i O izaslanika u tom kantonu. Na primjer, H koeficijent izbornih bodova Kantona Sarajevo (3,25) dijeli se s brojem izabranih hrvatskih izaslanika u skupštini tog kantona, tako da svaki hrvatski izaslanik u Skupštini KS-a ima isti iznos izbornih bodova.

	B koeficijent izbornih bodova	H koeficijent izbornih bodova	S koeficijent izbornih bodova	O koeficijent izbornih bodova
Unsko-sanski kanton	15,75	1,02	14,95	14,45
Županija Posavska	0,53	6,75	1,47	0,57
Tuzlanski kanton	25,11	4,74	12,48	22,31
Zeničko-dobojski kanton	19,17	8,80	9,80	16,04
Bosansko-podrinjski kanton	1,43	0,00	1,56	0,53
Županija Središnja Bosna	9,39	19,61	5,38	6,56
Hercegovačko- neretvanska županija	5,89	23,76	11,37	3,83
Županija zapadnohercegovačka	0,05	18,82	0,18	0,16
Sarajevski kanton	22,18	3,52	23,52	35,16
Hercegbosanska županija	0,51	12,98	19,28	0,37
Ukupno	100	100	100	100

Koeficijenti izbornih bodova pojedinih kantona za izbor izaslanika u Dom naroda Parlamenta FBiH po **Modelu DN 1**.

Primjer: H koeficijent izbornih bodova za KS je **3,52**. U Skupštinu KS izabrana su 2 hrvatska zastupnika. Svaki hrvatski zastupnik u Skupštini KS vrijedi **1,76 izbornih bodova** za izbor izaslanika Kluba Hrvata Doma naroda Parlamenta FBiH. Analogno vrijedi i za izaslanike Bošnjaka, Srba i Ostalih u KS, odnosno, u svih deset kantona.

Svi hrvatski zastupnici iz svih 10 kantona FBiH **glasaju zajedno** za liste kandidata za Klub Hrvata Doma naroda Parlamenta FBiH i svima, prije glasanja, Središnje izborno povjerenstvo BiH dodjeljuje broj izbornih bodova prema tome u kojoj su kantonalnoj skupštini izabrani i koliko ostalih hrvatskih predstavnika je izabrano u toj skupštini (analogno vrijedi i za Bošnjake, Srbe i Ostale).

Svi hrvatski zastupnici iz svih 10 kantona zajedno imaju **100 izbornih bodova** (analogno vrijedi i za Bošnjake, Srbe i Ostale).

Najmanje **5,88 izbornih bodova** je potrebno da se izabere jedan od **17** izaslanika u slučaju konstitutivnih naroda, a **14,28 izbornih bodova** je potrebno da se izabere jedan od **7** izaslanika u Klub Ostalih Doma naroda Parlamenta FBiH.

10. Prijedlog zahtjeva upotrebu posljednjeg Popisa stanovništva umjesto onoga iz 1991. godine. Zašto?

IDPI prijedlog izmjena izbornog zakonodavstva BiH zahtjeva primjenu službeno važećeg popisa iz 2013. godine zato što taj popis stvarno stanje u izbornim jedinicama odražava mnogo vjernije i točnije nego Popis iz 1991. godine, odnosno, Popis iz 2013. u mnogo većoj mjeri može ispuniti kriterije legitimnog zastupanja i jednake (proporcionalne) vrijednosti izbornoga glasa.

Po odlukama Venecijanske komisije, razlike do 10 % u vrijednosti izbornog glasa između različitih izbornih jedinica smatraju se prihvatljivim odstupanjima vrijednosti izbornoga glasa. Ukoliko bi se koristili podaci s

Popisa iz 1991. godine, odstupanja u vrijednosti izbornoga glasa u mnogim izbornim jedinicama bila bi veća od 10 %.

Pored toga, Ustav BiH niti na koji način ne propisuje koji Popis treba koristiti, dok Izborni zakon BiH propisuje da se mora koristiti posljednji službeno važeći Popis stanovništva.

11. Zahtjeva li IDPI prijedlog ikakve promjene postojećih unutarnjih administrativno-teritorijalnih granica, odnosno, granica postojećih izbornih jedinica?

Ne zahtjeva, jer su izborne jedinice za različita tijela vlasti u svim IDPI modelima **isključivo već postojeće** administrativno-teritorijalne jedinice – entiteti, kantoni i Distrikt Brčko. Ne uvodi se niti jedna nova izborna jedinica, nema grupiranja kantona niti općina, niti se stvaraju privremena (ad hoc) izborna područja.

Ni IDPI Prijedlog A niti IDPI Prijedlog B, ni privremeno niti trajno, ne mijenjaju niti stvaraju bilo kakve nove unutarnje granice, čime osiguravaju da izmjene izbornog zakonodavstva potrebne za punu implementaciju Općih izbora ne stvaraju bilo kakav povod za promjenu dvoentitetske strukture, kao ni promjenu postojećih administrativno-teritorijalnih granica unutar entiteta.

12. Zbog čega tvrdite da je IDPI prijedlog kompromisno rješenje?

Prije nego odgovorimo na ovo pitanje, nužno je uspostaviti određene kriterije za vrednovanje i ocjenjivanje prijedloga izmjena izbornoga zakonodavstva BiH.

Osnovni kriterij treba biti je li neki prijedlog u skladu s Ustavom BiH i njegovim natkrovljujućim načelom konstitutivnosti i međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda, odnosno, rješava li provedbu presuda Ustavnoga suda BiH U-24/13 i U-3/17 (Ljubić) i time omogućava legalitet i punu provedbu Općih izbora 2018.

Drugi kriterij treba biti u kolikoj mjeri neki prijedlog rješava provedbu presuda ESLJP u predmetima Sejdić-Finci, Zornić i Pilav.

Treći kriterij, zahtjeva li provedba prijedloga ustavne promijene, ili samo promijene Izbornog zakona.

Ukoliko neki prijedlog **ne zadovoljava osnovni kriterij** on se ne može uopće uzeti u razmatranje za postizanje kompromisa i traženje kompromisnog rješenja. Kompromisno rješenje se može tražiti samo u odnosu na prijedloge koji su u skladu s Ustavom BiH i presudom Ljubić Ustavnoga suda BiH, nema kompromisa između ustavnih i neustavnih prijedloga.

Stoga, **pod kompromisnim rješenjem** ne mislimo na rješenje koje bi bilo neka vrsta aritmetičke sredine između svih prijedloga svih zainteresiranih strana, naprosto zato što neki prijedlozi nisu u ustavno-pravnim okvirima, odnosno, zato što neki akteri svoj politički interes vide u zadržavanju postojećih izbornih modela i protivne se provedbi presude Ustavnoga suda BiH u predmetu Ljubić te kao takvi ne smiju uopće biti akteri traženja kompromisnog prijedloga i rješenja.

Kada govorimo o kompromisnom rješenju, u prvom redu mislimo na **optimalno rješenje** koje uzima u obzir najviše ustavnih i zakonskih kriterija i načela, rješenje koje je najobuhvatnije, koje ispunjava najviše legitimnih zahtjeva što većeg broja sudionika izbornoga procesa, rješenje čija je unutarnja logika jasna, razumljiva i dosljedno provedena, rješenje koje se oslanja na snagu argumenata a ne na argument snage ili broja zastupničkih ruku.

Samo preko legitimnih prijedloga možemo doći do **kompromisnog prijedloga** i rješenja postojeće ustavno-pravne i izborne krize.

U našem slučaju u legitimne prijedloge spadaju samo oni prijedlozi koji u okviru natkrovljujućeg načela Ustava BiH, načela konstitutivnosti i međusobne jednakopravnosti konstitutivnih naroda mogu provesti **presude**

Ustavnog suda BiH U-24/13 i U-3/17 (Ljubić) skupa s presudama ESLJP u predmetima Sejdić-Finci, Zornić i Pilav.

U skladu s prethodno navedenim kriterijima, smatramo kako je **IDPI prijedlog** ne samo **legitiman**, nego i **optimalan**, a time i **kompromisan** prijedlog izmjena izbornoga zakonodavstva BiH.

U nastavku navodimo što sve smatramo bitnim prednostima IDPI modela.

Prednosti IDPI modela (P1, P2, DN1 i DN2) odnosno prijedloga (A i B) izmjena izbornog zakonodavstva BiH

(P – Predsjedništvo; DN – Dom naroda)

IDPI Prijedlog A (Model P1 + Model DN 1): **Bez izmjena Ustava BiH**, u potpunosti implementira presudu U-23/14 Ustavnog suda BiH (Ljubić) te na razini Predsjedništva BiH implementira presude Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) u slučajevima Sejdić-Finci i Zornić.

IDPI Prijedlog B (Model P2 + Model DN 2): U potpunosti implementira presudu U-23/14 Ustavnog suda BiH (Ljubić) te, **uz minimalne promjene Ustava BiH**, u potpunosti implementira presude Europskog suda za ljudska prava (ESLJP) u slučajevima Sejdić-Finci, Zornić i Pilav.

1. I **Prijedlog A** i **Prijedlog B** omogućavaju održavanje i **punu implementaciju Općih izbora u listopadu/oktobru 2018. godine** te time sprječavaju potpunu blokadu ustavno-pravnog i političkog sustava s nesagledivim političkim i sigurnosnim posljedicama do kojih će neminovno doći ukoliko se Izborni zakon BiH do 8. svibnja/maja 2018. ne uskladi s presudom U-23/14 Ustavnog suda BiH.

2. Ni **Prijedlog A** niti **Prijedlog B** **ne zahtijevaju nacionalnu identifikaciju niti birača niti kandidata** u cjelokupnom izbornom procesu. Svi, bez obzira na njihovu nacionalnost, mogu sudjelovati u svim izborima.

3. I **Prijedlog A** i **Prijedlog B** omogućavaju **da svaki građanin, bez obzira na nacionalnu (ne)pripadnost**, ima pravo i mogućnost kandidirati se za sva tijela vlasti i sudjelovati u procesu glasanja za sva tijela vlasti koja se biraju na Općim izborima (Predsjedništvo BiH, PS BiH, Parlament FBiH, Narodna skupština i Vijeće naroda RS).

4. I **Prijedlog A** i **Prijedlog B** uvažavaju **konstitutivnost i međusobnu jednakopravnost** konstitutivnih naroda, te pravo pripadnika grupe Ostalih naroda i građana na **kandidiranje i biranje** za sva tijela vlasti koja se biraju na Općim izborima.

5. I **Prijedlog A** i **Prijedlog B** osiguravaju provedbu načela da pripadnici jednog konstitutivnog naroda ne smiju **presudno** utjecati na izbor bilo predstavnika drugog konstitutivnog naroda, bilo predstavnika grupe Ostalih naroda i građana.

6. I **Prijedlog A** i **Prijedlog B** svakom specifičnom demosu koji sudjeluje na Općim izborima osiguravaju provedbu **načela legitimnog predstavljanja**, kao i **načela jednake vrijednosti glasa**.

7. Ni **Prijedlog A** niti **Prijedlog B**, ni privremeno niti trajno, **ne mijenjaju niti stvaraju bilo kakve nove unutarnje granice**, čime osiguravaju da izmjene izbornog zakonodavstva potrebne za punu implementaciju Općih izbora ne stvaraju bilo kakav povod za promjenu dvoentitetske strukture, kao ni promjenu postojećih administrativno-teritorijalnih granica unutar entiteta.

8. **Prijedlog A** na razini entiteta ukida svaki oblik izborne diskriminacije na administrativno-teritorijalnoj osnovi, kako među pripadnicima pojedinih konstitutivnih naroda tako i među pripadnicima grupe Ostalih naroda i građana. **Prijedlog B** na razini cijele države ukida svaki oblik izborne diskriminacije na administrativno-teritorijalnoj osnovi, kako među pripadnicima pojedinih konstitutivnih naroda tako i među pripadnicima grupe Ostalih naroda i građana. U praksi, to znači da Hrvat u Sarajevu ili Goraždu ima istu vrijednost glasa i

mogućnost da bira i bude izabran kao i Hrvat u Mostaru ili Širokom Brijegu. Isto je točno i za Bošnjake, Srbe i Ostali u cijeloj BiH.

9. I Prijedlog A i Prijedlog B promoviraju izborni sustav koji pruža više jednakosti, transparentnosti i ujednačenosti, **utemeljen na matematičkim formulama** a ne na nacionalnoj identifikaciji kandidata i birača, niti na stvaranju novih granica izbornih jedinica.

10. I Prijedlog A i Prijedlog B potiču **daljnju demokratizaciju, različitost političkih ideja i pluralizam političkih opcija** unutar svakoga od tri konstitutivna naroda. Ovo je od posebnog značaja za Hrvate kod kojih je unutarnacionalni stranački pluralizam najslabije razvijen što je dovelo do stanja izrazite dominacije samo jedne stranke i jedne političke opcije.

11. **Postizanje političkog dogovora**, kako za Prijedlog A tako i za Prijedlog B, može relaksirati međunacionalne tenzije u zemlji i omogućiti izbor legitimnih predstavnika i konstitutivnih naroda i Ostalih na Općim izborima u listopadu. Ti predstavnici bi potom, s legitimnošću dobivenom na demokratskim, slobodnim i pravičnim izborima, mogli nadograditi uspjeh postignut u reformi izbornog zakonodavstva i **postići kompromis i oko drugih nužnih reformi** u BiH, u prvom redu **ekonomskih i pravosudnih reformi**.

12. **Reforma izbornog zakonodavstva**, bilo kroz Prijedlog A ili Prijedlog B, bila bi najveći unutarnji politički uspjeh poslije Daytona koji bi mogao povratiti vjeru građana BiH u demokratsku i funkcionalnu zemlju koja funkcionira temeljem političkog dogovora i konsenzusa, umjesto postojeće već uobičajene prakse političkog sukobljavanja, isključivosti i stagnacije.

13. Zbog složenosti, asimetričnosti i netransparentnosti postojećeg izbornog modela teško je uspostaviti sustav odgovornosti predstavnika vlasti prema onima koji su ih birali. Provedbom **i Prijedloga A i Prijedloga B bilo bi u potpunosti jasno tko koga bira i tko kome odgovara**, odnosno, birači svakog specifičnog demosa bi napokon mogli jasnije procijeniti jesu li oni koje su izabrali ispunili njihova očekivanja ili nisu, te ih sukladno tome nagraditi ili kazniti na slijedećim izborima.

14. **Reformom izbornog zakonodavstva**, bilo kroz Prijedlog A ili Prijedlog B, stvaraju se **iznimno povoljne ustavno-pravne i političke pretpostavke** za uspješan nastavak puta integracije BiH u EU i NATO.